

Nem sokkal a *Három nővér* előadása előtt jött ki Majera másik rendezése, a *Janez* című Siniša Kovačević-dráma, amit az Újvidéki Drámai Színház nevű alkalmi színész-társulással vitt színre. Régen láttam ilyen megrázó, egyszerűségében találó, célszerűen készített előadást, mint ez. Néhány katonai vagy kórházi vaságy s néhány barna papírdoboz. Ennyi a „színpad”. De minden forr, sístereg, dübörög, él. Kovačević drámája talán az első, amely Jugoszlávia széthullásának emberi következményeiről szól. Egy kisember sorsán keresztül. Egy nyugdíjhoz érkező altisztáról, Janezről, aki harminc éven át az ország vándora volt, kétévente máshová helyezték, mfg végül visszajutott szülőföldjére, Szlovéniába, de ekkor kitört a jugoszláv–szlovén háború, s ő a hadsereg tagjaként visszavonul, Belgrádba jut, hamarosan nyugdíjazták, nem kora, hanem nemzetisége miatt, családjával egyszobás kényszerszálláson tengődik. Lépten-nyomon megalázzák, legközelebbi hozzátartozói pedig szerencsétlenül járnak, elzüllenek, öngyilkosok lesznek . . . Tömény tragédia. Életszagú, mert ITT és MOST sok millió ember él(t) át hasonlókat. Kurva emberi sors, a mága nyersségében. S az előadás pont ezt a nyersséget közvetíti, mutatja meg. Kovačević már-már publicisztikusan direkt szövegét őszintén, megrázó erővel tolmácsolja a kis színészcsapat: Stevan Gardinovački, Mirjana Gardinovački, Aleksandra Pleskonjić-Ilić, Vladislav Kačanski, Vasa Vrtipražki, Novak Bilbija, a még főiskolás Srđan Timarov s a két kamaszlány, Bojana és Ivana Stevanov.

Majera semmiből csinált igazi, őszinte színházat.

Szemben a *Három nővérrel*, ahol mindene megvolt ahhoz, hogy színházat csináljon, s színház mégsem jött létre.

Ilyen a színház!

És ilyenek a rendezők.

Vagy csak mi, nézők vagyunk különösek?

GEROLD László

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

KÖTŐDÉSEK

A Terra és a vajdasági szobrászat – Vajdasági Képzőművészek Szövetségének Képtára, Újvidék

Az a jó mecénás, aki az alkotás körülményeit megteremti, de nem szól bele az alkotók munkájába. Hogy a kikindai Terrát fenntartó Toza Marković építőanyaggyár mennyire megfelelő ilyen tekintetben, azt leginkább Slobodan Kojić, a Terra megálmodója és vezetője tudná megmondani, a külső szemlélő számára mindenesetre úgy tűnik, ideális szimbiózis alakult ki a gyár és az alkotók között a Terra fennállásának közel másfél évtizedében. Ki tudja, miért, talán mert a Terra az egyedüli vajdasági művésztelep, amelynek vezetője maga is alkotóművész, Slobodan Kojićnak sikerült olyan közösségteremtő és -őrző alkotótelepet, még inkább időszerű alap- és alkalmazott kutatásokkal is foglalkozó műhelyt szerveznie, amelyben eltérő alkatú, szemléletű és felkészültségű szobrászok dolgozhatnak magas színvonalú technológiával, jó minőségű alapanyagokkal;

ahol a művészek átadhatják egymásnak saját szakmai, művészi tapasztalataikat, hagyományait, azaz szellemileg gazdagíthatják egymást, de mindenekelőtt szabadon kísérletezhetnek. A Terra, míg tehetette, idevonzotta a szobrászokat a világnak valóban minden tájáról Szöultól New York-ig, mióta viszont nem teheti, tétlen várakozás helyett összegyűjti az itteni (fiatal) alkotókat, s túlzás nélkül állíthatjuk, szobrászművészetünknek új irányt ad. A Terra a valamikori művésztelepi mozgalom legjobb hagyományainak folytatója, amely alapos odafigyeléssel, átgondolt programmal, magasra tartott esztétikai mércével jó művészgárdát toborzott, ugyanakkor az itt használatos egyedüli anyag, az agyag révén elszakíthatatlan szálakkal kötődik vidékünkhez.

És most a Terra újvidéki kiállításáról, amely ezúttal a Vajdasági Képzőművészek Szövetségéhez tartozó szobrászok munkáiból nyújt válogatást, s amely az itt bemutatott kisszámú, féltucatnyinál alig több szobor ellenére is megragadó együttessé kerekedett. Stíluszabályozó elvként, ránézésre az absztrakció és a figuralitás keveredik az alkotásokban, s ezt egészíti ki a szobroknak a régít, mondhatnánk, az ósít, a hagyományosat a modern szemlélettel ötvöző jellege. Egy különös plasztikus képzelet művészi dokumentumai a Terra agyagszobrai, de felidéznek azt az elveszettnek hitt alkotói légkört is, a változatos és sok esetben eredményes kísérletezés ívét és hangulatát is. Egy olyan korszak után, amelyben az újítást és a hagyományt kijátszották egymás ellen, itt az a törekvés érvényesül, amely ezt a két pólust kibékíteni igyekszik egymással. E tárlat helyszűkéből adódó kicsinysége ellenére is nagy tanulsággal szolgál, nevezetesen azzal, hogy e művészek a körülmények alakulása ellenére is elsősorban önmagukba tekintenek, s művészetük képes a belülről való megújulásra. Slobodan és Miroslav Kojić, Ljubomir Denković, Mladen Marinkov, Ratko Gikić, Slobodan Bodulić, Rastislav Škulec és Zoran Pantelić művei egy alapvetőnek tűnő kérdést vetnek fel, nevezetesen azt, hogy van-e reménye, lehetősége az itt és most élő embernek arra, hogy a történelem ellentmondásait ne csak átélje, hanem a humánus értékeket megőrizve hagyja maga mögött. Az itt látottak azt sugallják, igen.

NÁRAY Éva